

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.) zwanej dalej ustawą, dla rezerwatu przyrody sporządza się i realizuje plan ochrony. Plan ten ustanawia, na okres 20 lat, regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze zarządzenia, w terminie 5 lat od dnia uznania obszaru za rezerwat przyrody (art. 18. ust. 2, art. 19 ust. 1 pkt 2, art. 20 ust.1 ustawy). Plan ochrony dla rezerwatu przyrody zawiera:

1. cele ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji;
2. identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczenia istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków;
3. wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej;
4. określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań;
5. wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz określenie sposobów ich udostępnienia;
6. wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza;
7. ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województwa oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych (art. 20 ust. 3 ustawy).

Ponadto w planie ochrony rezerwatu można wyznaczyć obszary i miejsca, w granicach których nie obowiązują zakazy w zakresie polowania (art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy), połowu ryb i innych organizmów wodnych (art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy) oraz wprowadzania psów (art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy), a także prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej (art. 15 ust. 1 pkt 11).

Plan ochrony dla rezerwatu przyrody w części pokrywającej się z obszarem Natura 2000 powinien uwzględniać zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 28 ustawy, albo zakres planu ochrony dla obszaru Natura 2000, o którym mowa w art. 29 ustawy (art. 20 ust. 5 ustawy). Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
  - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
  - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
  - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województwa oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru (art. 28 ust. 10 ustawy).

Tryb sporządzania projektu planu ochrony dla rezerwatu i zakres prac na potrzeby sporządzania tego projektu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794), zwanego dalej rozporządzeniem.

Sporządzający projekt planu, zgodnie z art. 19 ust. 1a ustawy, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i o cenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235, z późn. zm.) w postępowaniu, którego przedmiotem

jest sporządzenie projektu.

Nadto zasady udziału niektórych grup społecznych w tworzeniu planu normuje ww. rozporządzenie. Zgodnie z § 3 rozporządzenia informację o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu sporządzający projekt planu ogłasza w prasie lokalnej, umieszcza na tablicy ogłoszeń w siedzibie sporządzającego projekt planu i na jego stronie internetowej oraz przesyła do właściwych miejscowo organów samorządu terytorialnego, jednostek zarządzających lasami Skarbu Państwa, podmiotów wykonujących prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa i organów administracji morskiej oraz organizacji pozarządowych zainteresowanych ochroną przyrody, których obszary działania obejmują obszar objęty projektem planu. Ponadto sporządzający projekt planu zapewnia zainteresowanym osobom i podmiotom możliwość zapoznawania się z wynikami prac na potrzeby sporządzenia projektu planu i z projektem planu oraz możliwość zgłaszania do nich wniosków i uwag, a informację o sposobie zapewnienia tej możliwości oraz o sposobie, w jaki nastąpi ustosunkowanie się do zgłoszonych wniosków i uwag, sporządzający projekt planu zamieszcza w informacji, o której mowa w § 3 rozporządzenia (§ 6 rozporządzenia).

Projekty planów ochrony tworzonych dla form ochrony przyrody zamieszcza się także w publicznie dostępnych wykazach (art. 21 ust. 2 pkt 24a ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i o cenach oddziaływania na środowisko).

Projekt planu ochrony wymaga zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin (art. 19 ust. 2 ustawy) i regionalną radę ochrony przyrody (art. 97 ust.3 pkt 2 ustawy); wymaga także uzgodnienia z wojewodą (art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, Dz. U. Nr 31, poz. 206 z późn. zm.).

Rezerwat przyrody „Ligota Dolna” utworzony został na podstawie zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 19 września 1959 r. (M.P. Nr 81, poz. 428). Obecnie obowiązującym aktem prawnym w stosunku do tego rezerwatu jest zarządzenie Nr 3/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 21 stycznia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Op. z 2013 r., poz. 306). Aktualna powierzchnia obszaru objętego ochroną wynosi 8,297 ha, a celem jego ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych roślinności kserotermicznej z rzadkimi gatunkami roślin, jak ożanka pierzastosieczna *Teucrium botrys*, rozchodnik biały *Sedum album* i ligustr pospolity *Ligustrum vulgare*. Identyfikując przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji tego celu zwrócono uwagę na bogactwo florystyczne, w tym występowanie gatunków roślin chronionych i nielicznie występujących (rzadkich), niewłaściwy stan zachowania zbiorowisk kserotermicznych oraz położenie rezerwatu w granicach Obszaru Natura 2000 „Góra Świętej Anny”.

Obszar rezerwatu przyrody „Ligota Dolna” obejmuje wierzchowinę oraz południowe zbocze wzniesienia zwanego Ligocką Górą Kamienną, zlokalizowanego w masywie Chełmu. Znajdują się tutaj wychodnie wapieni, na których wykształciła się specyficzna i rzadko spotykana w regionie roślinność kserotermiczna.

Dominujące w rezerwacie pod względem zajmowanej powierzchni ekosystemy nieleśne reprezentowane są głównie przez murawy z klasy *Festuco-Brometea*. Ponadto, w obrębie południowo-zachodniego zbocza Ligockiej Góry zaobserwować można kserotermiczny zespół czosnku skalnego i rozchodnika białego *Allio montani-Sedetum* oraz, wykształcony w kadłubowej formie, szczelinowy zespół paproci *Asplenietum trichomanis-rutae-murariae*. W północno-zachodniej i wschodniej części obszaru chronionego występują płaty zarośli ligustru i tarniny *Pruno-Ligustretum* oraz zarośla zdominowane przez leszczynę *Corylus avellana*. W części środkowej rezerwatu obecny jest natomiast płat luźnego zadrzewienia sosnowego stanowiącego, z uwagi na pochodzenie (sztuczne nasadzenie na obszarze potencjalnej murawy) oraz skład gatunkowy (przewaga sosny czarnej *Pinus nigra*), niepożądany składnik rezerwatu.

Obecnie murawy w granicach rezerwatu, na większości zajmowanej powierzchni, wykształcone są fragmentarycznie, można tu jednak odnotować szereg gatunków charakterystycznych dla klasy *Festuco – Brometea*. W ramach ww. klasy wyróżniono tutaj dwa zespoły muraw: *Koelerio-Festucetum rupicolae*, w którym stwierdzono wiele chronionych i nielicznie występujących gatunków roślin (np. len austriacki *Linum austriacum*, goździk kartuzek *Dianthus carthusianorum*, ożanka właściwa *Teucrium botrys*), oraz *Adonido-Brachypodio pinnatum*, w placie którego w 2013 r. odnotowano stanowisko chronionego storczyka bladego *Orchis pallens*.

Murawy kserotermiczne to siedliska półnaturalne, a warunkiem ich zachowania jest ekstensywne użytkowanie, najlepiej pasterskie. Zaprzestanie tego typu działań prowadzi do postępowania sukcesji drzew i krzewów, czego przykładem jest obszar przedmiotowego rezerwatu. W ramach prowadzonych tu w latach ubiegłych działań z zakresu ochrony czynnej, realizowanych na podstawie zarządzeń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu w sprawie ustanowienia zadań ochronnych, większość niepożądanych drzew i krzewów została wycięta, jednak na znacznej powierzchni rezerwatu corocznie pojawiają się ich liczne odrosty.

W ramach niniejszego planu ochrony, we wrześniu 2014 r., zaplanowano w związku z tym wykoszenie ręczne lub mechaniczne, odrostów drzew i krzewów oraz roślinności zielnej do wysokości nie większej niż 5 cm. Począwszy od 2015 r. na tej powierzchni wprowadzony zostanie wypas owiec, początkowo (do 2018 r.) - z uwagi na słabe wykształcenie muraw - w natężeniu aż 20 szt./ha przez okres 2 miesięcy, w terminie od 15 maja do 15 września. W kolejnych latach wypas prowadzony będzie w mniejszej obsadzie (10 szt. owiec/ha) lub zostanie skrócony do 1 miesiąca. W przypadku intensywnego pojawiania się odrostów drzew lub krzewów, zintensyfikowany zostanie wypas na zagrożonej zarastaniem powierzchni lub przeprowadzone będzie jednorazowe wykaszanie. Dopuszcza się również, w początkowym okresie wypasu (lata 2015-2018), stworzenie stada mieszanego, w skład którego, poza owcami, wejdą kozy jako zwierzęta bardzo dobrze radzące sobie ze zgryzaniem odrostów drzew i krzewów (Kulpiński K., Tyc A., Salasa-Orpynch A. 2013. *Dokumentacja przyrodnicza dla rezerwatu przyrody „Ligota Dolna”*. Czeladź, Aerdo Group). Nie przewiduje się przy tym możliwości koszarowania zwierząt, tj. całodobowego pobytu związanego z koniecznością budowy zagrody, w granicach rezerwatu. Co roku należy zmieniać termin realizacji wypasu (w ramach okresu: 15 maja - 15 września), jak również dopilnować, aby każdego sezonu wypasana była jedynie połowa dobrze zachowanych muraw na krawędzi zbocza (ok. 0,25 ha), dzięki czemu część niezgryzionych osobników roślin murawowych będzie mogła wytworzyć nasiona. Konieczne będzie również dostosowanie rzeczywistej obsady stada i okresu trwania wypasu do warunków atmosferycznych panujących w danym sezonie wegetacyjnym. W sezonach suchych wypas winien zostać zminimalizowany, aby nie doprowadzić do nadmiernego zgryzania i eutrofizacji muraw. Ocena stanu muraw i kontrola wypasu będzie realizowana na bieżąco poprzez prowadzenie nadzoru przyrodniczego.

W celu odtworzenia murawy w południowej części rezerwatu, z której w 2012 r. usunięto drzewa i krzewy, zaplanowano kontynuację zabiegu polegającego na ręcznym przenoszeniu i równomiernym rozłożeniu w tym miejscu biomasy skoszonej na murawach (z pominięciem biomasy uzyskanej z płatów z trzcinnikiem piaskowym *Calamagrostis epigejos*). Po wysypaniu się nasion, tj. po około 3 tygodniach od momentu rozłożenia biomasy, należy ją zebrać i usunąć poza teren rezerwatu. W latach kolejnych wektorem rozprzestrzeniania się diaspor gatunków murawowych będą owce.

Kolejnym istniejącym zagrożeniem dla muraw rezerwatu jest ekspansja niepożądanych gatunków roślin zielnych – trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos* oraz orlicy pospolitej *Pteridium aquilinum*. Tworzą one miejscami niewielkie, ale zwarte płyty - trzcinnik piaskowy na wyplaszczeniu w środkowej i północnej części rezerwatu, natomiast orlica w południowej części zajmowanej wcześniej przez drzewa i krzewy. Trzcinnik piaskowy eliminowany będzie stopniowo na skutek użytkowania kośno-pasterskiego, natomiast w celu eliminacji orlicy zaplanowano usuwanie pędów paproci razem z kłaczem, najlepiej dwukrotnie w ciągu roku (w czerwcu i sierpniu), przy czym pozyskana biomasa będzie każdorazowo usuwana poza teren rezerwatu. W przypadku małej skuteczności usuwania mechanicznego, dopuszczono możliwość miejscowego zastosowania środków chemicznych. Zabieg będzie kontynuowany w kolejnych latach w miarę potrzeb, do czasu całkowitej eliminacji orlicy.

Jako roślinność niepożądaną potraktowano również gatunki roślin przenikające do muraw naskalnych ze zbiorowisk sąsiadujących. W związku z tym zaplanowano, w miarę potrzeb, pielęgnowanie występującej na wychodniach skalnych murawy *Allio montani-Sedetum* poprzez usuwanie ręczne gatunków niewłaściwych dla tego syntaksonu.

Do zagrożeń wewnętrznych dla rezerwatu zaliczyć należy również obecność sztucznego nasadzenia rozdzielającego płyty muraw we wschodniej części rezerwatu, które znalazło się w jego granicach po powiększeniu obszaru chronionego o część działki nr 121/13. Potencjalnie jest to obszar występowania muraw kserotermicznych, natomiast obecnie zajmowany jest przez luźne zadrzewienie sosny (z przewagą sosny czarnej *Pinus nigra*) i modrzewia europejskiego *Larix decidua* oraz krzewy nawiązujące swym składem do cieplolubnych zarośli. W treści niniejszego zarządzenia, w celu odtworzenia na tym terenie murawy kserotermicznej, zaplanowano jednorazowy zabieg polegający na wycięciu tego zadrzewienia, po zakończeniu sezonu wegetacyjnego w 2014 r. Wskazane jest również usunięcie, w tym samym terminie, pojedynczych sosen (zwykajnych i czarnych) i modrzewi występujących w płatach zarośli *Ligustro-Prunetum* w północno-zachodniej części rezerwatu, co pozwoli zapobiec niepożądanemu zakwaszeniu gleby. Zgodnie z treścią opracowania pn. „*Ekspertyza technicznych uwarunkowań przeprowadzenia działań mających na celu odtworzenie muraw kserotermicznych w rezerwacie przyrody „Ligota Dolna” (działka nr 121/13 k.m. 1, obręb Ligota Dolna)*” (Pracownia Ekspertyz Środowiskowych „DENDRUS”, 2013 r.), pnie pozostałe po wycięciu drzew i krzewów tworzących luźne zadrzewienie rozdzielające płyty muraw we wschodniej części rezerwatu powinny zostać dodatkowo wykarczowane. Pozyskaną biomasę: drewno, karpinę, gałęzie, należy wywieźć poza teren rezerwatu. Zgodnie z treścią ekspertyzy, z uwagi na duże zwarcie występującej w runie tego zadrzewienia roślinności murawowej (zdominowanej przez kłosownicę pierzastą *Brahypodium pinnatum*), jak

również ze względu na typ gleby, która charakteryzuje się w tym miejscu odpowiednimi dla rozwoju muraw właściwościami mechanicznymi i fizyko-chemicznymi (rędzina), nie jest konieczne podejmowanie dodatkowych działań prowadzących do odtworzenia murawy, takich jak usunięcie ściółki z igliwem, wysiew nasion czy przenoszenie fragmentów darni z dobrze wykształconej murawy. Należy raczej spodziewać się samoistnego skolonizowania powstałych po zabiegach luk w runi przez gatunki kserotermiczne. Docelowo oczyszczona z drzew i krzewów powierzchnia objęta zostanie wypasem, podobnie jak pozostała część muraw w rezerwacie.

Wszystkie opisane wyżej zabiegi z zakresu czynnej ochrony, z uwagi na występowanie w granicach rezerwatu licznych gatunków chronionych i nielicznie występujących, jak również cennych siedlisk przyrodniczych, wykonywane będą pod nadzorem przyrodniczym.

Bardzo istotnym zagrożeniem zewnętrznym dla przyrody omawianego rezerwatu jest niekontrolowana antropopresja. Stwierdzano tu wielokrotnie przypadki poruszania się pieszo i pojazdami, biwakowania czy startowania na paralotni. Część wzgórza stanowiąca rezerwat utrwalona jest w świadomości ludzi jako dogodny punkt widokowy, ciekawa forma geomorfologiczna, jak również teren byłego lotniska wojskowego i szkoły pilotów, co przyciąga hobbystów tej tematyki. Odwiedzaniu tego miejsca sprzyja sąsiedztwo ścieżki dydaktycznej wyznaczonej przez Zespół Opolskich Parków Krajobrazowych oraz nieznaczna odległość od wsi Góra Św. Anny (miejsce pielgrzymek) i Ligoty Dolnej. Posadowione tablice urzędowe oraz tablica informacyjna w Ligocie Dolnej, poświęcona walorom i zagrożeniom tego rezerwatu, nie zapobiegają skutecznie przed jego penetracją. W związku z tym, po analizie zagrożeń związanych z obecnością ludzi na tym terenie, jak również z uwagi na konieczność podjęcia działań ochronnych, takich jak wypas, uznano za konieczne odtworzenie dawnego ogrodzenia w południowej i wschodniej części obszaru rezerwatu. Penetrowanie obszaru muraw z pozostałych stron utrudniać będą obecne w części wschodniej i zachodniej zarośla oraz ukształtowanie terenu północnej części wzgórza. Dodatkowo zaplanowano posadowienie 2 tablic informacyjnych przy południowej i wschodniej granicy rezerwatu, nawiązujące w treści do wykonywanych w rezerwacie działań ochronnych oraz braku możliwości zwiedzania tego obszaru. W kolejnych latach konieczna będzie bieżąca kontrola stanu ogrodzenia i tablic oraz ich naprawa - w miarę potrzeb.

W niniejszym akcie wskazano wyłącznie zagrożenia istniejące (wewnętrzne i zewnętrzne). Zagrożenia potencjalne nie zostały bowiem zidentyfikowane.

Plan ochrony dla rezerwatu przyrody "Ligota Dolna" nie wskazuje obszarów objętych ochroną ścisłą i krajobrazową. Mając na uwadze zakres koniecznych do wykonania działań ochronnych cały obszar rezerwatu wskazano jako obszar ochrony czynnej. W związku z tym, wskazując działania ochronne, w zarządzeniu ograniczono się do podania ich w odniesieniu do obszarów ochrony czynnej.

Niniejszy akt prawa miejscowego nie wskazuje miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza (art. 20 ust. 3 pkt 5 i pkt 6 oraz art. 15 ust. 1 pkt 11 ustawy). W planie nie wyznaczono również obszarów dopuszczających prowadzenie polowań oraz nie wskazano miejsc, w których dopuszcza się wprowadzanie psów (art. 15 ust. 1 pkt 4 i pkt 16 ustawy). Ze względu na brak cieków i zbiorników wodnych, nie wskazuje się miejsc udostępnionych dla celów amatorskiego polowu ryb i rybactwa oraz polowu ryb i innych organizmów wodnych (art. 20 ust. 3 pkt 5 oraz art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy). Nie określa się również miejsc i obszarów udostępnionych do celów naukowych, pozostawiając możliwość zwolnienia z obowiązujących w rezerwacie zakazów, uzasadnionego prowadzeniem badań naukowych, do rozpatrzenia przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska w ramach postępowania administracyjnego zakończonego wydaniem zindywidualizowanej decyzji. Z uwagi na stwierdzone zagrożenia oraz wysoką intensywność planowanych zabiegów czynnej ochrony, przedmiotowy plan ochrony nie przewiduje wskazania obszarów i miejsc udostępnianych dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych.

W treści niniejszego aktu odstąpiono od wskazania ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Strzelce Opolskie, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego tej gminy oraz planów zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych. W wyniku prac nad dokumentem zidentyfikowano bowiem jedynie takie zagrożenia, dla ograniczenia których zastosowanie będą miały wprost ustalenia niniejszego aktu prawa miejscowego. Nadto, ze względu na położenie rezerwatu poza wodami morskimi oraz poza wyłącznymi strefami ekonomicznymi, dokument niniejszy nie zawiera ustaleń do planów zagospodarowania przestrzennego ww. obszarów.

Teren rezerwatu położony jest w całości w granicach Obszaru Natura 2000 Góra Świętej Anny, oznaczonego kodem PLH160002 (pow. 5 084,28 ha), który w wyniku decyzji nr 2011/64/EU Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (nr aktu notyfikacyjnego C (2010/9669) - Dz. U. UE. L 33, poz. 146), uznany został za

obszar mający znaczenie dla Wspólnoty w rozumieniu art. 2 pkt 2c ustawy. Tym samym zasadnym stało się uwzględnienie w niniejszym zarządzeniu zapisów art. 28 ust. 10 ustawy.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góra Świętej Anny (PZO) ustanowiony został zarządzeniem Nr 11/12 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 13 kwietnia 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2012 r., poz. 584 z późn. zm.). Zapisy niniejszego planu ochrony uwzględniają zakres działań ochronnych zaplanowanych w PZO dla siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 znajdujących w granicach rezerwatu.

Opis granic obszaru Natura 2000 w części pokrywającej się z terenem rezerwatu przedstawiono w postaci współrzędnych geograficznych punktów ich załamania. Załączona mapa przedstawia położenie oraz przebieg granicy obszaru Natura 2000 z uwzględnieniem granic rezerwatu.

Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych Obszaru Natura 2000 Góra Świętej Anny (według stanu na grudzień 2013 r.), przedmiotami ochrony omawianego obszaru, stwierdzonymi w granicach rezerwatu są następujące siedliska:

- 6110 Skąły wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską (*Alyssu-Sedion*) (ocena ogólna B),
- 6210 Murawy kserotermiczne (ocena ogólna C),
- 8210 Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis* (ocena ogólna C).

Gatunki roślin i zwierząt nie stanowią natomiast przedmiotów ochrony w obszarze, dlatego też w treści niniejszego aktu odstąpiono od identyfikacji istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony (art. 28 ust. 10 pkt 2 in fine ustawy), jak również nie zaplanowano działań dotyczących ochrony czynnej gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk (art. 28 ust. 10 pkt 4a in fine ustawy).

W ramach prac nad projektem planu dokonano oceny stanu siedlisk przyrodniczych oraz zidentyfikowano zagrożenia, istniejące i potencjalne, dla poszczególnych przedmiotów ochrony.

Rozpoznanie stanu ochrony siedlisk przeprowadzono w oparciu o regulację § 3 pkt 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186, z późn. zm.). Zgodnie z przeprowadzoną w dokumentacji do niniejszego planu ochrony oceną, siedlisko przyrodnicze: skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską (*Alyssu-Sedion*) (kod 6110), reprezentowane na terenie rezerwatu przez zbiorowisko *Allio montani-Sedetum*, zachowane jest w stanie ogólnym właściwym (FV). Ocena ta odmienna jest od wystawionej przez innego eksperta w 2011 r. (Nowak A. 2011. *Kontrola jakości siedliska przyrodniczego skały wapienne i neutrofilne z roślinnością pionierską Alyssu-Sedion (6110) w rejonie obszaru Natura 2000 Góra Św. Anny PLH160002*), gdzie w ramach monitoringu siedliska wykonanego na zlecenie GDOŚ wartość wskaźnika kardynalnego „ekspansja krzewów i podrostu drzew” została określona jako U1, przesądzając tym samym o obniżeniu oceny ogólnej dla zbiorowiska. Przeprowadzone w 2012 r. prace polegające na wycięciu drzew i krzewów z południowego stoku Ligockiej Góry Kamiennej doprowadziły do poprawy tego wskaźnika, w związku z czym w niniejszym planie przyjęto aktualną wartość jego oceny. Kolejne ze stwierdzonych w rezerwacie siedlisk, murawy kserotermiczne *Festuco-Brometea* (kod 6210), występuje w dwóch podtypach: 6210-2 Murawy ostnicowe (reprezentowane przez *Koelerio-Festucetum rupicolae*) i 6210-3 Kwietne murawy kserotermiczne (syntakson *Adonido-Brachypodietum pinnati* ze stanowiskiem *Orchis pallens*). Zarówno w dokumentacji sporządzonej na potrzeby niniejszego planu ochrony, jak również wcześniejszej dokumentacji zgromadzonej w celu ustanowienia PZO, ogólnie stan zachowania siedliska określono jako niezadowalający (U1). Jest on zdeterminowany przez ekspansję trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos* i orlicy pospolitej *Pteridium aquilinum* (wskaźnik kardynalny: „rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych”) oraz ligustru pospolitego *Ligustrum vulgare* (wskaźnik kardynalny: „ekspansja krzewów i podrostu drzew”). Natomiast siedlisko przyrodnicze: wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis* (kod 8210), reprezentowane przez szczelinowy zespół paproci *Asplenietum trichomano-rutae-murariae*, występuje w rezerwacie na skrajnie małej powierzchni i w zubożonej, kadłubowej formie, co bezpośrednio przelożyło się na niezadowalający stan jego ochrony (U1).

Analizując powyższe, jako zagrożenia istniejące dla siedliska 6210 uznano: sukcesję drzew i krzewów (z uwagi na pojawiające się odrosty po usuniętych zakrzaczeniach), obecność płatów trzcinnika piaskowego oraz orlicy pospolitej, będących w przypadku muraw gatunkami niepożądanymi, oraz brak wypasu, który, jak wynika z doświadczeń na murawach kserotermicznych w innych częściach kraju, stanowi najlepszy sposób ochrony tego typu siedlisk, przyczyniając się do ich odtworzenia i utrzymania we właściwym stanie ochrony. Zagrożeń potencjalnych dla siedliska muraw kserotermicznych *Festuco-Brometea* w granicach rezerwatu nie stwierdzono.

Aktualnie nie stwierdzono również zagrożeń istniejących dla siedlisk przyrodniczych: 6110 i 8210. Potencjalnie, w przypadku zaniechania zaplanowanych w ramach niniejszego planu działań ochronnych,

zagrożeń im sukcesja drzew i krzewów w ich najbliższym otoczeniu, powodując zagłuszanie i zacienianie gatunków właściwych dla tych siedlisk. Dla siedliska 6110, z uwagi na stwierdzone w latach wcześniejszych, a nie potwierdzone w 2013 r. zjawisko przenikania niepożądanych gatunków zielnych ze zbiorowisk sąsiadujących, do zagrożeń potencjalnych zaliczono również problematyczne gatunki rodzime.

Tytułem wyjaśnienia nadmienić należy, iż zagrożenia potencjalne określone w niniejszym zarządzeniu dla siedliska 8210, w treści PZO określone zostały jako istniejące. Sytuacja ta uległa jednak zmianie po przeprowadzeniu w 2012 r. zabiegów polegających na wycince niepożądanych zadrzewień, co opisano wyżej.

Na podstawie dokonanej oceny i w nawiązaniu do stwierdzonych zagrożeń, sformułowano cele i zakres działań ochronnych. Dla siedliska 6110 należy zadbać o utrzymanie siedliska we właściwym stanie ochrony, a cel ten będzie realizowany przede wszystkim poprzez zapobieganie sukcesji drzew i krzewów na sąsiadujących murawach *Festuco-Brometea* (użytkowanie kośno-pasterskie) oraz, w przypadku wystąpienia takiej potrzeby, ręcznego usuwania niepożądanych gatunków roślin zielnych w obrębie naskalnej murawy *Allio montani-Sedetum*. Działania te odpowiadają swym zakresem, lokalizacją i terminem wykonania zadaniom określonym w załączniku nr 2 do niniejszego zarządzenia, gdzie też szczegółowo zostały opisane. Jako cel działań ochronnych dla siedliska 6210 ustanowiono, podobnie jak w treści PZO, osiągnięcie właściwego stanu jego ochrony, co możliwe będzie na skutek poprawy wskaźników kardynalnych ocenianych obecnie jako U1 („rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych” oraz „ekspansja krzewów i podrostu drzew”). Realizacja celu polegać będzie na kontynuacji użytkowania kośnego, a od 2015 r. na wprowadzeniu wypasu, co w rezultacie winno doprowadzić do ograniczenia ekspansji trzcinnika piaskowego oraz wyeliminowania pojawu odrostów drzew i krzewów. Jednocześnie, w celu eliminacji niepożądanych płatów orlicy pospolitej, zaplanowano systematyczne jej usuwanie, w sposób szczegółowo opisany w załączniku nr 2 do zarządzenia. Cele określone dla siedliska 8210 w treści PZO, tj. osiągnięcie właściwego stanu wskaźników: „ocienienie muraw” i „ekspansja krzewów i podrostu drzew”, poprzez dotychczas przeprowadzone działania ochronne zostały już zrealizowane. Mimo tego osiągnięcie właściwego stanu ochrony siedliska nie jest możliwe z uwagi na jego znikomą powierzchnię (co ma bezpośrednie przełożenie na ocenę parametru „powierzchnia siedliska”) i kadłubową formę. W związku z powyższym, ww. siedlisko należy utrzymywać w niepogorszonej formie ochrony, poprzez utrzymanie wskaźników: „ocienienie muraw” i „ekspansja krzewów i podrostu drzew” na obecnym poziomie FV. Przyczynią się do tego zabiegi mające na celu ograniczenie, na sąsiadującym siedlisku 6210, sukcesji drzew i krzewów, wskazanej dla zespołu *Asplenietum trichomano-rutae-murariae* jako zagrożenie potencjalne (załącznik nr 6 do zarządzenia). Dla samego siedliska 8210, z uwagi na brak potrzeb w tym zakresie, działań z zakresu ochrony czynnej w załączniku nr 8 nie określono.

W treści niniejszego aktu prawnego odstąpiono od określenia działań dotyczących uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony (art. 28 ust. 10 pkt 4 lit. c ustawy), gdyż uzyskane w trakcie badań poprzedzających sporządzenie projektu planu ochrony rezerwatu wyniki były wystarczające dla zaplanowania ochrony tego terenu. Uwzględniono natomiast działania dotyczące monitoringu stanu siedlisk, opierając je na metodyce opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska na potrzeby Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring realizacji celów działań ochronnych oparty będzie na wynikach monitoringu stanu ochrony przedmiotu ochrony.

W trakcie prac nad planem nie zidentyfikowano potrzeby ustanowienia planu ochrony dla obszaru Natura 2000 oraz określenia wskazań do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Zapewniając możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, mając na uwadze § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody, w procesie przygotowania niniejszego planu, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu poinformował o przystąpieniu do sporządzenia (opracowania) projektu planu ochrony i o jego przedmiocie, możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy, w tym z wynikami prac na potrzeby sporządzenia projektu planu i z projektem niniejszego zarządzenia oraz o miejscu i terminie, w którym jest ona wyłożona do wglądu, o miejscu, sposobie i terminie wnoszenia uwag i wniosków do powyższego projektu, o organie właściwym do ich rozpatrzenia, a także o sposobie, w jakim nastąpi

ustosunkowanie się do zgłoszonych wniosków i uwag. Zawiadomienie ogłoszono w sposób zwyczajowo przyjęty w siedzibie organu właściwego w sprawie (wywieszono na tablicy ogłoszeń w siedzibie RDOŚ w Opolu w dniach od 5 czerwca 2014 r. do 27 czerwca 2014 r.), umieszczono na stronie BIP RDOŚ w Opolu (w dniach od 5 czerwca 2014 r. do 27 czerwca 2014 r.), opublikowano w formie obwieszczenia w prasie o zasięgu regionalnym, tj. w województwie opolskim w Gazecie Wyborczej w dniu 5 czerwca 2014 r. oraz przesłano do właściwych miejscowo organów samorządu terytorialnego (Burmistrz Strzelce Opolskich, Przewodniczący Rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich, Starosta Strzelecki i Marszałek Województwa Opolskiego) i jednostek zarządzających lasami Skarbu Państwa (PGL LP Nadleśnictwo Strzelce Opolskie oraz RDLP w Katowicach). Ze względu na położenie i rodzaj rezerwatu (stepowy), zawiadomienia nie wystosowano do podmiotów wykonujących prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa i organów administracji morskiej. Nie poinformowano, odrębnym pismem, organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną przyrody, gdyż teren rezerwatu nigdy nie pozostawał w kręgu zainteresowań żadnej z nich. Nie wyklucza to jednak możliwości wnoszenia przez te organizacje uwag i wniosków do powyższego projektu w ramach postępowania prowadzonego w trybie *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Zawiadomienie o przystąpieniu do sporządzania planu zostało natomiast dodatkowo przesłane do Agencji Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy Opole, stanowiącej zarząd nad wchodzącą w skład rezerwatu działką ewidencyjną nr 121/4 obręb Ligota Dolna, a także - z uwagi na położenie rezerwatu w granicach Parku Krajobrazowego „Góra Świętej Anny” – do Zespołu Opolskich Parków Krajobrazowych.

Projekt ujęto również w publicznie dostępnym wykazie danych prowadzonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu (ekoportal).

W trakcie konsultacji społecznych nie wniesiono żadnych uwag i wniosków.

Projekt niniejszego zarządzenia został pozytywnie zaopiniowany przez Radę Miejską w Strzelcach Opolskich, na sesji w dniu 25 czerwca 2014 r. (uchwała Nr XLVIII/367/2014 Rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich z dnia 25 czerwca 2014 r.); poddany był również opiniowaniu przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody w Opolu na posiedzeniu w dniu 27 czerwca 2014 r. Projekt przedłożono także do uzgodnienia Wojewodzie Opolskiemu.

Realizacja działań ochronnych zawartych w niniejszym akcie prawnym będzie finansowana ze środków budżetu państwa, w części, której dysponentem jest sprawujący nadzór nad rezerwatem przyrody „Ligota Dolna”. Nie wyklucza się możliwości wykorzystania innych źródeł finansowania. Szacuje się, że 20-letni koszt realizacji działań ochronnych zawartych w niniejszym planie wyniesie osiemset tys. zł.

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska w Opolu

Alicja Majewska